

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donasnjem u kući K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Svišće poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i uživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para petit redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petit redak. — Neprirankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Sabor u Zadru.

(Druga sjednica, dne 20. rujna.)

U ponedjeljak se je držala druga sjednica ovog zasjedanja, koju je predsjednik otvorio u 10 i po sati.

Neki zastupnici postavljaju na vlast razne upite.

Pravački zastupnici iznašaju neke upite na predsjedništvo, o kojima na drugom mjestu.

Zastupnicima Vukoviću i Ribičiću podleđuje se na njihovu zamolbu dopust.

Prelazi se na dnevni red. Prvi devetnaest tačaka dnevnog reda sadržava izvještajem, što se upućuje na rješenje finansijskog odbora.

Točka dvadeset, izvještajem, odbora o dalnjem pobiranju posebne odredbine na vino, pivu i žestu, što se prodava na malo u odlomku. Muo na predlog izvještajnika Simića prima se u drugom čitanju. Dr. Čingrija prigovara, da se ne čuje.

Točka 21 zakonska osnova, kojom se očituje predjelni put iz Obrovcu prama Gračacu u Hrvatskoj, na predlog izvještajnika Radića prima se i u drugom i trećem čitanju.

Isto se odnosi i na zakonsku osnovu, kojom se označuje, predjeli put, što se ima sagraditi između Hvara, Starigrada i Jelse.

Prijednik zem. odbora Dr. Katnić čita izvještaje koje se prihvata i u II. i III. čitanju. Radi se o preinaci š. 107 obč. pravil.

Dr. Dulić izvještaje o zakonskoj osnovi, da se preinaci §§. 73, 80 i 89 občinskog pravilnika te § 2 zakona od 17. studenoga 1880. (pokr. zak. list br. 62) o uvedenju posebne odredbine na uvoz piva i žeste u mjestu podložna potrošarini na pokriče občinskih potrebitina. Na predlog izvještajnika prelazi se na drugo i treće čitanje te se prima.

Simić izvještaje o uvedenju posebne odredbine na masti i grožđe, što se iz drugih občina uvozi u područje občine Prčanjke. Prima se i u drugom čitanju.

Točka 26, jest zamolnica c. k. okrugnog sudišta u Zadru radi dozvole za postupak proti zast. Prodru, tačka 27. isto, od c. k. kotarskog suda na Korčuli proti zast. Lupisu. Na predlog izvještajnika Katnića upućuju se ove dve zamolnice imunitetnom odboru od 5 lica u koji su birana gg.: Šimunić, Knežević, Baljak, Mavorić i Gilijanović.

Pošto je dnevni red izvršen, predsjednik dize sjednicu i veli da će dojduti sjednica biti naknadno javljena.

Jučer nije bila sjednica ni danas.

Upiti pravačkih zastupnika.

Zastupnik Prodan na 17. o. m. upravo je upit saborskemu predsjedniku gledje toga, da se sabor u Zadru sastaje redovito barem jedan put svake godine u zgodno doba, bez potrebe siliti zastupnike izvana, da na vrat na nos putuje: Zadra i onemoguće im da se uz mogu nači na inauguraciji sjednici?

Na 20. t. m. zast. Prodan upravo je na saborskog predsjednika 2. upita t.j. da se pruži zastupstvu prigoda, da ono sastavljanje dnevnoga reda utječe u onoj mjeri u kojoj je to običaj u drugim saborima i parlamentima i da gosp. predsjednik odredi, da se pri litografisanju dnevnog reda, doda raznim tačkama, o kojim je izvještaj tiskano, i opazka o broju toga izvještaja kako se to pojavljuje na veću jasnoću i lakotu drugije običaje?

Zastupnik Dr. Drinković, nakon što je iznalaz tražio rječ od predsjednika, upravo mu je naknadno slijedeći upit:

U zapisniku zadnje sjednice sabora spominje se jednostavno da su zastupnici položili obećanje. Prema tomu iz zapisnika ne proizlazi da su zastupnici str. pr. položili obećanje posve osobito od drugih, dokle zapisnik je netačan i nepotpun.

Ja sam htio malo prije radi toga predložiti da se zapisnik prošle sjednice popuni iziskavu da se zastupnici str. pr. formulu obećanja odgovorili: „obećajem kralju Hrvatskom“.

Gosp. predsjednik svojim hitnim postupkom mi je to onemogućio. Ja držim da to nije hoti-

mice učinjeno i za ovaj put se ograničujem, da upozorim gosp. predsjedniku da u buduće svrati svoju pažnju na tačnost zapisnika, te pitam: jeli će gosp. predsjednik sabora providiti, da se slična pomjarkanja u buduće ne dogadjaju?

Zast. Simić upravo je također na g. predsjednika zemaljskog odbora u sjednici 20. o. m. dva upita, i to da li ima zapričku, da se ne već davno, sazvao izbor občinskoga upraviteljstva u Sinju?

Ako tih zaprička ima, misli li visoki zemaljski odbor zaustaviće se, da se na odlučujućem mjestu te zapričke već rješe i tim da se pošpije, što prvo izbor nove uprave občine Sinja, a drugi gledje toga, što u izvještaju rada visokog odbora od god. 1907. i 1908. u naslovu „Putevi“ ne ima ništa, navedeno u pripomoći iz „Zemaljske zaklade“ občini sinjskoj — i to uza stopice za dva (a bit će i više) godina, im občinama, koji su odnosne pripomoći upravo prezašlačni bili te pita: Misli li u tomu naslovu, za unapred zemaljski odbor uzeti u obzir na iztknutinu temeljima i občinu sinjsku?

Točka dvadeset, izvještajem, odbora o dalnjem pobiranju posebne odredbine na vino, pivu i žestu, što se prodava na malo u odlomku. Muo na predlog izvještajnika Simića prima se u drugom čitanju. Dr. Čingrija prigovara, da se ne čuje.

Točka 21 zakonska osnova, kojom se očituje predjelni put iz Obrovcu prama Gračacu u Hrvatskoj, na predlog izvještajnika Radića prima se i u drugom i trećem čitanju.

Isto se odnosi i na zakonsku osnovu, kojom se označuje, predjeli put, što se ima sagraditi između Hvara, Starigrada i Jelse.

Prijednik zem. odbora Dr. Katnić čita izvještaje koje se prihvata i u II. i III. čitanju. Radi se o preinaci š. 107 obč. pravil.

Dr. Dulić izvještaje o zakonskoj osnovi, da se preinaci §§. 73, 80 i 89 občinskog pravilnika te § 2 zakona od 17. studenoga 1880. (pokr. zak. list br. 62) o uvedenju posebne odredbine na uvoz piva i žeste u mjestu podložna potrošarini na pokriče občinskih potrebitina. Na predlog izvještajnika prelazi se na drugo i treće čitanje te se prima.

Simić izvještaje o uvedenju posebne odredbine na masti i grožđe, što se iz drugih občina uvozi u područje občine Prčanjke. Prima se i u drugom čitanju.

Točka 26, jest zamolnica c. k. okrugnog sudišta u Zadru radi dozvole za postupak proti zast. Prodru, tačka 27. isto, od c. k. kotarskog suda na Korčuli proti zast. Lupisu. Na predlog izvještajnika Katnića upućuju se ove dve zamolnice imunitetnom odboru od 5 lica u koji su birana gg.: Šimunić, Knežević, Baljak, Mavorić i Gilijanović.

Pošto je dnevni red izvršen, predsjednik dize sjednicu i veli da će dojduti sjednica biti naknadno javljena.

Jučer nije bila sjednica ni danas.

Tko je Hrvat, nek' sbari hrvatski!

Po jeziku dok te bude, i glamov te teba, bisti.

Preradović.

Po članku 19. temeljnog zakona od 21. prosinca 1867., zajamčeno je svakome narodu u Austriji kao nepobitno pravo, da se služi svom jezikom. Četrdeset je godina, da se hrvatski narod u Dalmaciji borи za to naravsko pravo, te ako su dočekali posle toliko godina borbe, da je c. k. vlada naredbom od 26. travnja 1909. uređila to pitanje tako, da je hrvatskom narodu priznala pravo, da mu vlastiti jezik bude uređivan, ali je i talijanskom jeziku priznala pravo bitišanja, te što je još gore, naredila je dvojezične tabele i grbove nad nekim c. k. uređima pri moru i tako udarila dvojezični značaj na hrvatskoj zemlji, sasvim da je vrlo dobro znala da je najviše te postotni broj talijana u Dalmaciji. To je očita nepravda dijelit ovu našu zemlju u hrvatsku i talijansku, te stvarati i izazivati političke sporove gdje ih ne ima niti biti mogu. Nije mogućno pučanstvo dijeliti od zemljista na kojem obstoji i stoga u narodnom pravcu zemlja dobiva svoj značaj od slanovnika, koji na njoj prebivaju.

To je narodno izdajstvo, počinjeno sa strane c. k. vlade i nekih narodnih zastupnika, koji nisu nikada morali dopustiti, da dvojezične tabele i grbove nagradjuju našu od toliko vječnoga hrvatskog zemljišta.

Ne, neboj se moj hrvatski narode, jezična naredba nije zakon niti je vječita, ona ima samo prelaznu moć. Budimo mi samo ljudi i pravi Hrvati, branimo, dičimo se i zborimo uvek svojim jezikom, pa čemo doskočiti i toj rakrani na narodnom tielu.

Od drugoga ne čekajmo spasa, spasenje je naše u nama. Iziskujmo i tražimo od svakoga da u pismu i goru uvek se služi svojim hrvatskom jezicu, pa će i oni malo broj talijanaca biti usilovan u svoju korist govoriti i služiti se našim hrvatskim jezikom. Onaj je narod rob, koji govoriti tudjim jezikom. Ako smo i potlačeni od mudroga Niemca i silnika Magjara, dok mi branimo se i dičimo se svojim jezikom, mi držimo u svojim rukama ključe svoje sudbine. Ako propadne jezik, propao je i narod. U jeziku je narodna sloboda i prosvjeta. Tko izgubi jezik, izgubi slobodu, a tko brani jezik, brani i slobodu naroda svoga. Jezik je najiskreniji izraz narodnog značaja; narodnost je bitni uvjet narodnog obstanka.

Jezik je znak posebne zemlje, posebnog naroda. Borba za jezik, to je borba za posebnu zemlju, za političku narodnu neodvisnost, to je borba za Hrvatsku. Znam, hrvatski moj narode, da neki kažu da su to pretjeranci koji iziskuju samo svoj jezik u pismu i goru, da je dobro znati i druge jezike. Da, znati je dobro tko može i komu je, do potrebe, ali najprije dičiti se i služiti se svojim jezikom, osobito kad si rob i kad hoće drugi, biva silnici, da počaće tebe i tvoj narod. Ulijednost te samo možeagnati da sa stran-

cem govoris tudjim jezikom, to možeš i moraš, ali svojima i s izredom koji znaju a neće da govore svojim jezikom, uvek i svagdje hrvatski, tu oprosta i ujedinstvo nema, tu je samo narodno izdajstvo. Bedak i malodušnik se stidi svoga jezika. Pisac ovih redaka predužio je da nazad nekoliko godina u jednom slijepčiću časopisa „Hrvatski savez za narodni jezik.“ Veleđušna i zanosna naša mladež, bila se onda mlađa i stala se kupiti, e da se život uvele taj savez, ali kako je u nas običajno, sav zanos traje samo

sku službu, trebaju svjedočba na natuk usposobljava, koja se dobiva nakon trogodišnjeg nasto- ja.....“ (Ovaj zakon bi ukinut stopro zakonom 2. svibnja 1904. (P. Z. L. broj 16)-

Po svemu ovome očito je da kandidat sa svjedočebom poput priloga I. B. bio je mogao biti definitivno namješten, dakle i usposobljen bio, što indirektno dokazuje i §. 38 od 2. svibnja 1883. (D. Z. L. br. 15) koji glasi: „Da tko definitivno namješten bude kao podučitelj... iziskuje se svjedočba o sposobnosti (vršnoći) učiteljskoj...“. Bistro je: da ove godine (1883) podučitelj mogao biti definitivno namješten posjedujući svjedočebu poput I. B od sada t.j. od 1883 napred ne može, nego ako imade svjedočbu sposobnosti. Nego ma kako se ovaj § tunaćuo ovome pitanju ne prejudicira, jer je sporno vrijeme od prije ovoga zakona.

I smisao §. 15 od 3 svibnja 1886. (P. Z. L. broj 21) dokazuje da su prilozene (I. B.) svjedočbe zrelosti u isto doba i usposobljenja za definitivno pokriće podučiteljskog mjesa. Ovaj §. u trećoj stavci kaže: Podučitelji postavši učiteljima, pridržavaju nadalje pet godišnju doplatu, koju su kao podučitelji zadobili“.

Po ovom §. podučitelji sa svjedočebom poput I. B. mogli su dobiti kvinkvenj; da nisu bili usposobljeni na kvinkvenj prava nebi imali; a po propisim već iztknutinu mogli su biti definitivno namješteni. Zaukučak; moradu imati pravo na mirovinu. Maretić Mile, prije nego li je bio položio ispite usposobljenja za definitivno učiteljsko mjesto, na temelju dozrelne svjedočbe bio je definitivno namješten kao podučitelj kako to dokazuje prilog N. Batinica Ivo bi imenovan stalnim podučiteljem 18. svibnja 1879. a ispite za definitivno učiteljsko namještenje položio je istom 30. travnja 1884-Rajević Melko takoder dne 20. rujna 1874 bi imenovan stalnim podučiteljem, a usposobljenje za definitivno učiteljsko mjesto položio je na 14 svibnja 1876. Da ovi učitelji ne budebili usposobljeni, nebi bili mogli ni biti definitivno namješteni, a opet i § 50 od 14. rujna 1869. (D. Z. L. br. 62) čisto i nedvumno kaže: „Definitivno... namještai podučitelje... zemalj: školskih blasti..“

Na svjedočbi I. B. stoji napisano: „...po kojoj se proglašuje usposobljen...“ Bistrije nego li je nije moguće da bude. Okavoke se dozrelne svjedočbe pripravni učiteljstva već nedovabiti i to odkad su dokinuta podučiteljske mjesa. Buzolić Mate umirovleni učitelj u Milni prije put je položio ispite usposobljenja dne 23. kolovoza 1870 a drugi put dne 3 prosinca 1976. Umirovleni bi odluku 26. srpnja 1907 broj 5229, sru mu je plaća u mirovinu ubrojena bila, ubrojena su mu t.j. u mirovinu uve godine, službivanja od početka do konca: ubrojenu mu je i vireme od prvog (podučiteljskog) do drugog (učiteljskog) usposobljenja.

Po onim istim kriterijima po kojima je Buzoliću bila odmjerena mirovina, po tima podiši, moli Visoki sabor da bude odmjerena i njemu. Moglo bi se pobijati ovaj zahtjev podpisnoga (da mu mirovina bude odmjerena od prvog usposobljenja) tim, što iako usposobljen za podučitelja nije kao takav definitivno namješten bio, a da Buzolić jeste. K pravu na mirovinu fali to bodo same definitivno namještanе.

Definitivnošću postizava se pravo na mirovinu u koliko je definitivnost dokaz usposobljenja; ali ne od definitivnosti, nego od usposobljenja mirovina se računa (§. 40-18 srpnja 1895 P. Z. L. broj 23) pa ma bilo kada učitelj definitivno namješten bio. Podpisani je bio za definitivno pokriće podučiteljskog mjesa usposobljen (prilog B); što pak prvi put godina njegova djelovanja nije bio definitivno namješten, to se mora pripisati pakom slučaja. Definitivnost možda mirovinu podjeljuje ali je usposobljenje odmjeruje. Nije službenik (Buzolić) usposobljen dozadbio tio što je bio definitivno namješten, nego je definitivno ujamčen bio za to što je bio usposobljen, a po usposobljenju, on i svaki službenik, mirovinu zadobiva. (§. 40-18 srpnja 1895 P. Z. L. br. 23). Nit u ovom §. niti u ikojem zakonu stoji,

„Rječi ovog §... „...za službu podučitelja...“ znače za definitivnu službu podučitelja: jer po drugoj točki ovog §.: „...za stalnu učiteljstvu...“

da se od definitivnosti broji vrieme mirovine. Imao je i podpisani sve uvjete, da bude bio mogao biti definitivno namješten kač podučitelju; a po doslovnom tumačenju i po smislu §. 56 od 14 svibnja 1869 (D. Z. L. br. 62) „...učitelji a i podučitelji imajući svedočbu o sposobnosti učiteljskoj ...imadu pravo na mirovinu...“

Moglo bi se ovdje primjetiti da ovaj §. 41 od 29 prosinca (P. Z. L. broj 11 godine 1872) govori o sposobljenju učiteljskom a ne podučiteljskom.

Podučitelji nisu bili posebne školske kaste, i oni su bili učitelji. Ta sposobljenje koje su posjedovali učiteljsko je bilo iako sa podučiteljskim berivima. I podučitelji su bili učitelji jer su imali školsko usposobljenje imali su pravo na definitivno imenovanje (prilog N) imali su pravo na mirovinu i jer su morali vršiti istu službu kao učitelji, razlika je bila samo u plaći; podučiteljska je bila manja.

Nedvojbeno je da su učitelji i podučitelji jedan te isti pojam, da su jedan te isti čimbenik, te podpisani posjeduje još od 3 kolovoza 1877. svjedočbu sposobnosti (prilog B). Od ovog usposobljenja, a ne od drugog kako mu bi odredjeno – idu ga i mirovina, a definitivno namještenje, to je nuzgredna stvar, jer se ne broji mirovina od definitivnosti, nego pokle se položi ispit usposobljenja. A posto je on bio za podučiteljsko mjesto usposobljen, a i podučitelji pravo na mirovinu imadu, to mu ona mora da od toga usposobljenja i brojena bude.

Jedan primjer na dokaz temeljitości načela sadržanih u ovom utoku a na dokaz da je naime podpisani sa dozorem svjedočbom. B bio usposobljen, da je podučiteljsko usposobljene što i učiteljsko, dakle da ga podučiteljsko usposobljenje mirovinu ide.

Predstavljeno budi, da nisu bila ukinuta podučiteljska mjesta, a koj god od definitivno namještenih podučitelja, da nebude nikada položio izpit usposobljenja za definitivno pokriće učiteljskog mesta. Mirovina mu se uzkratiti nebi mogla ta definitivno je namješten bio! A tko bi i imao pravo na mirovinu, kada nebi javni službeni - pak bio to i podučitelj - definitivni namješten.

Očito je dakle da je podpisani stekao prvo usposobljenje dne 3—8—1877. (prilog B).

Iza kaku su mu svi privizi njegovi od svih nadležnih čimbenika obdovjeli, bili, obraća se tome visokom saboru, pravo pravnom tumaču naših zakona i jedinom gospodaru naših pokrajinskih fondova, reka bi on odredio da njegova odluka umirovljena (prilog A) bude u tom smislu promjenjena, da mu od dana 3 kolovoza 1877. t.j. od prvog usposobljenja, bude odmjerena mirovina i podjeljen još jedan kvinkvenij.

Sibenik 21. rujna 1909.

Fran Škarpa,
umirovljeni učitelj

Malo refleksije uz Accurtive predlog*.

Više od godinu dana izraženog zatvora, to je tortura, na kakovu valjda nećemo nigdje više naći u analima kriminala.

Oobičan odsudnjeni podnosi tegobe zatvora u nadi, da se danom do dana približuje slobodi. Drugačije je kod izražanika; misli nova razočaranja, intrigue, mržnja, podvale, sve to može u ovakovom roku njega stići, a napokon predlog: smrt na vješalima, potresuje i najindiferentnija pratiočka ove razprave, kamo li ne onih kojih se tice.

A kojih se tice? Kao njih, tako i svih na Jugoslavene. Tko im daje jakost, da stočki mogu podnjeti sve ove patnje, da napokon ne zdvoje? — osjećaj pravednosti.

Ci svet prati sa senzacijom ovaj proces, a u ovom kritičnom momentu osobito se na nami svima, da kažemo što imamo u obče držati o veleizdajstvu.

Pretresujući ovo pitanje, moramo se našiti za povjesticom Njemačke.

Prolistamo li povijest ovoga naroda, to ćemo osim Bismarckove ere jedino naći na vjerske evolucije i konsekvenčne ratove, kao svjetlučke povijesti, ako se ove smiju u obče kao takove spomenuti.

Sa Bismarkom nastao je u Njemačkoj preokret i Njemačka, koja se prije mirno, patrijarhalno razvijala, doživlja kojekakovih novotvarija, kojim se ni nadala nije.

Bismark čovjek pun duha i skrajne energije, stvoren je bio za reformatora. Sa ovim svojstvima stavio se posvemu u službu svojim domovinama, stigao najveće časti i postao upravom smislu riječi pravi kraljev savjetnik. U tаstini (kako se po legandama kazuje), htjede i on se staviti krunu na glavu i to onu od Alzacija-Lotharingije, zemlje, koje su se nalazile u francuzkoj vlasti. Ove zemlje treba dakako najprije

oteti oholome Francuzu i tu se posluži sredstvom, da podbací sve njemačke države u naoružanju kraljevine Prusije i time da učini njemačkoga kralja carem svih Niemaca. Nu njegov rad ipak nije po želji nagradjen; nisu ga podigli za provincialnog kralja; bio im je odveć pogibeljan, a da ga nije starost i smrt zatakel, tko zna nebi li bio i sa Hohenzolnerima potresao?

Pripajanje austrijskih njemačkih krajeva njemačkom carstvu bila je vazna njegov ideal i u ovoj ideji, našao je naravno svojih privrženika i u Austriji; jednom riečju, on je bio čovjek, diplomati nevezanu ruku i mogao je činiti što je bila volja a da se Europa ni usudila nije pozvati da na odgovornost. Od ovoga se doba Njemačka pooholila i uzkrisila. „Drang nach Osten“ bila je njezina lozinka, a da joj austrijska politika u tom pogoduje, o tome je svak načina.

Sa smrću Bismarcka nisu se načela u Njemačkoj nikako promjenila, već nasuprot poboljšala. Pripojenje austrijskih njemačkih zemalja k njemačkom carstvu znalo bi izoliranje Njemačke. Oni izmudriše nješta boljega: naseljivanje u ove zemlje i germaniziranje!

Ne nalazimo li dakle u toleranciji ovih prijaka dovoljno veleizdajnicu?

Du jugoslavenski elementi, po svojoj narodnoj i jezičnoj srodnosti i jednakosti nebi jedan k drugome težili i da nisu već od prije bili samostalne države, oni bi po Bismarckovoj metodi za cijelo naši način udruženja.

Kroz vjekovito uplivisanje ovog tijedinstva u naše krajeve, oduzeći su našem narodu već svu životnu uslovu.

Upravo je danas u nas smješno govoriti o procvatu obrta i trgovine. Čemu n. pr. koriste osnivanja obrtnih-dioničarskih zadruga i ulaganje kapitala u ovakove svrhe, kad nam glavno fali za pokrenuće, a to je surovina. Sve to prelazi u tufje spekulativne ruke. Materijal se vrča kao izradjen predmet u našeg trgovca i time, on nije ništa više nego prepodavaoc, kramar a i radne se prilike narodu oduzimaju. Sa agrarcima ne stoje bolje. Seljak se tjeru od kušišta i polja ako nije dosljedan visokim namelom, ne gledaći na nerodice i elementarne zgode koje ga stizu, a kurs od žita vodi onaj, koji se oko posta najmanje zaslужnim učinio — on nam dieci kruh. Što je valjanije, izvaza se sje zemlje, a Šta nevalja, to dolazi u nutra, i u druživenom životu imamo opažanja, kakovih prije nije bilo. Germanofili šire svoja draživa: „Turnvereine“, „Štädmärk“; oni izvješaju svoje trikolore, stike njemačkoga cara skupa sa potrođicom i pjevaju „Die Wacht am Rhein“ a da nitko u tom ne opaža veleizdajstva, dočim se Slavenima, kao pretežnjelementu u domnici u sličnim organizacijama potekloče prave, što do vjekovitih razmirača vodi.

Sve su ove štetne enžinije predmet pre-tresivanja u novinama, u parlamentu, ali o smanjju ili priliku sa kompetentne strane ne imamo ni govoru.

Ako se dakle u ovakovim momentima nadju ljudi, ne spominjući političke ambicije, te upru prstom na rak-ranu, tada ih opet proglašuju veleizdajnicima! Tko je tom slučaju veleizdajnik, oni, koji kroz ovakove prilike dozvoljavaju, da narodi stradaju, nazaduju, ili oni, koji podižu svoj prosvjedajući glas?

Zigrivč-Pretički, bivši podkancelar kod postojale u Beču hrvatske dvorske kancelarije napisao je djelce god. 1864. pod naslovom „O pravu samopredjeljenja kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije“. U tom djelcu spominje: „Označio sam današnje stanje naše domovine tuvo vrločim — držim ga što više i nepodnoscivljivim, pa treba da nastojimo što više iz njega izlaze nači. U tu svrhu treba prije svega međusobnog priblijenja u najpomirljivoj susretljivosti. Prolistajmo malo analne naše slavne prošlosti, pa se ne ćemo moći oteti pomirljivom razpoloženju“. Na drugom mjestu kaže: „Vazda opetujuća ali i vazda prokljinjana ludost ljudi, da svoje zapustaju a tudjim se bave, opaža se i kod nas i baš u tom času čini mi se, da postoji velika zaprička međusobnom sporazumu.“

O povredi pragmatičke sankcije i o bun-tovnim namjerama ne može dakle biti govorak kod slavenskih naroda, koji ih svoja prava traže. Ako li pak sudbina hoće, da se kroz nesrećne prilike do dekadencije sistema dodje, onda se valja tješiti, jer nas povijest uči, da je bilo i velikih i silnih država koje su izčezle.

I kod suda se u današnje humanitarne doba naprama „veleizdajnicima“ postupa blaže. Ne valja se držati učvuk mrtva slova zakona, valja uzbri u obzir i druge okolnosti koje upli-vaju u stvar i sjetiti se prirodnih zakona koji kažu, da ništa učvuk ne postoji; sve je podvrženo zakonima formacije.

Slavni sociolog L. Glumplowicz upitan jednom od Franceza za savjet u sličnoj prigodi, odvraća: „Države, kao prirodno-socijalne tvore-

vine podvržene su neumrlim prirodnim zakonima razvijanja i izčezavanja. Ne kaže on time, da je država organizam kao biljka, životinja ili čovjek. Ne, ipak ona je svejedno socialna tvorvina, koja se pojavljuje prema zakonima prirode i prema tim istim zakonima ona raste, razvija kulturu opada i umire. Cilja povijest svjeta, občina povijest čovječanstva pokazuje opravdanost te tvrdnje. Europljani misle, da njihove države moraju da postoje vječno; tu se očituje naivnost. Izčeznut će kao i države stara-rog veka. Sociolozi potvrđuju samo prirodne zakone, a u koliko bi se htjelo da ih se pre-mjeni, oni to prepričaju političarima i filozofima, što se brinu za čovječanstvo“.

Prema svemu tomu rečenomu, kad se nebi moglo petorici osudjenih situacija popraviti, to bi bez sumnje izazvalo veliko ogorčenje u na-rodu i učvrstilo još većma prirodni vez Hrvata i Srba. M.

Političke vesti.

Javne skupštine. Dana 21. rujna u polosani sati upriličili će narodni zastupnik Vito-mir Korč, javni zbor u Šudu; istoga dana po podne u 4 sata u Adaševcima, dana 26. rujna u 8. s. prije podne u Indiji sa dnevnim redom: Politički položaj i borba za občine pravo glasa. — Nar. zastupnik Ljuba Babić-Gjalski sazvao je i oblasti prijavio obdržavanje javne izborničke skupštine u Petrinji za nedjelju dne 19. o. mj. u 3 sata posle podne. U slučaju, da oblast zabrani obdržavanje skupštine, obdržavat će se u Petrinji istoga dana i u isto vrijeme pouzdanički sastanak petrinjskih izbor-nika.

Glasovanje pri bosanskim izborima. Zanimalo je saznati, da li će u Bosni i Hercegovini pri saborskim izborima biti uvedeno tajno i direktno glasovanje. Sažnaje se slije-de: Če u veleposjedničkoj kuri, kao što i ku-ti i kriterij inteligencije i onoj gradskoj, izradjeni bosansko-hercegovački statut sadržava ustanove, po kojoj će se glasovati sa cedulama i to tajno i direktno. Za četvrtu kuriju (seosku) pravoborna vladina osnova tražila je usmeno glasovanje, a to obzirom na veliki broj analifabeta u anekriranim zemljama. Ljudi, kojima je za-konska osnova bila podastrića na uvid, predložile zajedničkom ministarstvu finansija, da se i za četvrtu kuriju uvede tajno i direktno glasovanje ali fakultativno. Onaj, naime, tko znaće pisati, može sam napisati na cedulji ime kandidata za kojeg hoće da glasuje, a onaj, tko nezna pisati, da mu se prepusti po volji ili da dede na cedulji napisati ime kandidatova od druge osobe ili da glasuje javno. Izgleda, da se je ovom predlogu udovoljilo jer je bio umjestan.

Kriza u Ugarskoj. Magjarski ministar nastave grof Apponyi primijen je od kralja u audienciju. Ovoj se audienciji pripisuje velika važnost i na istu se nadovezuje najraznovrnostne kombinacije. Grof Apponyi je izvještio, da je on sam zatražio ovu audienciju, a to da uređi pitanje kongre katoličkog svećenstva. No u ovoj kombinaciji malo, tko vjeruje. Moguće da je u audienciji bilo i o tom govoru, ali občenito se drži, da je ova audiencija uzsljedila jedino radi konflikta magjarske vlade sa rumunjskom crkvom glede uporabe rumunjskog jezika u rumunjskim konfesionalnim školama. No osim toga gotovo je sigurno, da je u audienciji bilo govor o sadanju magjarskoj krizi i o modalitetima, kako bi ju se dalo rješiti. — Wekerle je odputovao u Beč, da pri-sustuje zajedničkim ministarskim konferenci-jama. Dr. Wekerle će kroz to vrieme po svoj prilici biti primijen od kralja u audienciju. Poslije povratka Wekerleova u Peštu biti će obdržano odlučno ministarsko vijeće. Bečka „Nene Freie Presse“ donjaže, da je Kosuth posveta napustio ideju o provizornom rješenju krize te se posveta priključio ostalim članovima kabinet-a za definitivno rješenje krize.

Novi jezični konflikt u Ugarskoj nastao je između rumunjskih, crkvenih i magjarskih upravnih oblasti. Grčko-katolički nadbiskup u Balassfalji izdaje s svojim svećenicima u rumunjskom jeziku izkaznicu, kojom se po-tvrđuje, da su u aktivnoj crkvenoj službi i usludži tada ne moraju služiti kao vojnici. Szabolc-gabirovi ne biraju ovih izkaznica, nego traže, da se izdaju druge u magjarskom jeziku. Nad-biskup sada poziva sve grčko-katoličko svećenstvo, da se protiv te odluke prizovu na mi-nistrica za zemaljsku obranu, jer smislu § 15. magjarskog z. č. 44. iz god. 1868. smiju više crkvene oblasti same odrediti jezik, kojim će se služiti, pa je uslidjena postupak upravnih oblasti nezakonit.

Disorientacija u Budimpešti. Što se tiče stanja ugarske krize, vlasti podpuna disorientacija. Sam predsjednik Justh, koji je bavio u Budimpešti reče, da absolutno nije ka-

dar prosuditi sadanju političku situaciju. Jedno stoji, da je bankovna grupa u svojim zahtjevima nepokolebljiva. Očekuje se, da će na ban-ku prigodom otkrija Kossuthova spomenika u Aradu doći do važnih političkih izjava, oso-bito da će tu zgoditi upotrebiti predsjednik Justh i označiti stanovište bankovne grupe.

Napeti odnosa između Rusije i Japa-na. „Novoje Vremja“ nastavlja da citi tam-jim bojama situaciju na skrajnjem istoku. „N. V.“ objelodanjuje jedno pismo iz Vladivostoka, u kome se proročuje za godinu 1910. novi rat između Rusije i Japana. Japanci da se naoru-zjavaju na sve strane.

Dimastička krisa u Grčkoj. U dvorskim krugovima u Kopenhagenu očekuje se svaki čas, da će se zahvaliti kralj Grčke na pries-tolju. Isti dvorski krugovi bili su još nedavno optimistični, ali sada dopuštaju, da je kraljev položaj postao neodrživ.

Njemačko-rusko zbijenje. Berlinski dopisnik „Nieuve Curant“ brzojavlja svoju novini da sastanak njemačkog državnog kancelara Bethimanna Holwega sa Izvolskim u palatu rus-kog poslanstva nosi na sebi osobito političko obilježje. Izvolski ide za tim da poda što očevi-dniji oblik njemačko-ruskom zbijenju, koje se ispoljilo prigodom sastanka cara Vilima sa carem Nikolom. Želi ruske vlade da postanjeni odnosi odnose prema Njemačkoj srdčnjima i čvrstima, smetala je donekle engleska diplomiatska politika prema Austro-Ugarskoj, a oso-bito boravak kralja Eduarda u Austriji. Dopisnik podsjeća na pažnju, kojom se je kralj Eduard izkazao prema Franji Josipu prigodom njegova rođendana u Austro-Ugarskoj. Dopisnik tvrdi da se nikako ne može izključiti sporazum između Rusije i Njemačke, a da ovaj ne povrije savez potonje sa Austrijom. U Petrogrovu vjeruju sasma pouzdano u mogućnost tog sporazuma.

Pokrajinske vesti.

Nove kot gospodarstvene zadruge. Pišu iz Korčule, 16. o. mj. Dneva 13. o. mj. osnovala se je kotarska gospodarstvena zadruga za sudske kotare Pelješki sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovala gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto se je osnovalo gospodarstvena zadruga za sudske kotare korčulanske sa sjedištem u Orebiću. Zadrži je pristupilo 137 članova i bio je izabran odbor od 15 lica, koji je izabrao za predsjednika gosp. Lovra Kosovića, za podpredsjednika Ivana Kristićevića, za tajnika Ivana Marinčevića i za blagajnika Luka Kovatićevića. Isto

troška, a občina Oklaj od medje Velušića pak do Oklaja, a odavde do Manojlova, jer tuda svakdano prolaze kočje sa inozemnim svjetom, tada bi se moglo reći, da bi put Drniš—Promina prilično dobar bio. U občini Promini osobito su izbiće put Oklaj—Lukovo, po kojem nije moguće ni blago težati a kamo li težaci da tuda prolaze. Taj put ne samo da je uzak, nego sa strane narasta velika drača, a što je još gore nagnomljivo je čitav put velikim kamenjem tako, da težaci dio puta prediju preko ludih rijava, Gospoda upravitelje občine Oklaj sve to dobro vide, ali ne će se da maknu da put urede. Jeli unjestrino da težak koji je njivu posijao kukuruzom, žiton ili proson mora trptjeti da drugi težaci to taru, gase, kad občinskog puta ima. Občina Oklaj mogla bi občinskri prireći povisiti i put uređiti, čemu bi i sami seljani Lukova u susret došli, jer bi ako išta imali put do svojih kuća.

Zlarinska okolica.

Sve ono što se događa u Zlarinu ne događa se ni u zemljama gdje žive divljivi ljudi. Pravi razlog tim škandalima jest nesposobnost, glupost i demoralizacija baš onih ljudi, koji su prvi pozvani da svoj narod na dobro upućuju. Sve odigrane sramotne događaje zabilježila je javna štampa i, oštro osudila razbojničke napade na uzor župnika Meladu. Hrvati toga ubavoga predjela bojkotirani su i izvrnuti svagdaj napadaju poznate zlarinske fakinaže, koja se ponaša po uputi svojih občinskog upravitelja nazivaju „štraki.“

Od dana otkada je došao dekret premeštanja popa Foretića nikada mira nema. Nemir prouzorkuju občinski ljudi, a najviše glamov načelnik Marin, te poštašni opremač Kovačević spoznamo sa bratom svojim obč. tajnikom, sa Jerkom i Matom Adumom. U demonstracije guraju ženske i dječju rulju, a iste se opetuju svake nedjelje, a gdje kad i u ratobitni dan.

Najviše demonstracije su bile onog dana, kad je Melada preuzeo ured. Na malu Gospu ženskadiju je napravila škandal u crkvi, uslijed čega bilo je pozvan oružništvo, koje se je vrlo dobro, pače pravedno ponjelo prema svetu.

Hrvati su bojkotirani u svakom pogledu, a k tomu vjećno im se grozi paležom, umorivstvom itd. Hrvati ne preuzeo ured. Na malu Gospu ženskadiju je napravila škandal u crkvi, uslijed čega bilo je pozvan oružništvo, koje se je vrlo dobro, pače pravedno ponjelo prema svetu.

Bilo bi dobro da jednom uvidi ovaj pak dokle je bio doveden od onih, koji su ga nagonjivali da galami i da napada mire Hrvate.

Občinska stranka, koja se inače izdaje pod pravim imenom „dalmatinskim“ upotrebljava do potrebe talijansko glasilo „Dalmat“ i dijeli u mjesto na rodnih litanica bielu, crvenu i zelenu. Občina imade većinu dijelom tiskanice talijanske, a kod otvaranja natječaja občinskog redara zahtjeva poznavanje o bavljenju zemaljskim jezikom. Jedan sa strane.

Iz grada i okolice.

Ljčna vlast. Danas boravio je ovđe pres. gosp. pokrajski nadzornik srednjih škola Zavladal, koji je naročito amo došao u poslu realke. Pregledao je pomješće za taj zavod, i našao da je provizori smještaj istoga skroz prikladno sa svakog pogleda.

Po onome što doznamo, možemo javiti, da će do kojih dan slediti imenovanje ravnatelja realke i jednog profesora. Netom se to zbude, novi će ravnatelj odmah doći u Šibeniku, da rukovodi upisivanje djaka i zavede zavodski ured.

Prema tome sigurno je, da će otvor zavoda uszrediti odmah početkom idućeg mjeseca listopada.

Hrvatskom Sokolu u Šibeniku poklonio je g. Josip Trljač iz Crnice K 2 da počasti usponom pok. Jose Gojanovića. Uprava „Sokola“ najlepše blagodari.

Oreksator Hrvatskog Sokola odsvojao je u nedjelju na večer svoj birani program u prostorijama kavane „Miramar“ baš krasno. Poohvaliti je naša glazbare, osobito Žepin i Paće koji su odsvojili jedan komad odjekom, a tako i Miakovica i Delfina, koji su izveli više, baš krasnu pokušku „Čurlikanje kosovac.“

Nadzorni odbor nad učenicima imao je u pondjeljak na večer svoj drugi sastanak. Između ostalog zaključilo se, da se zamoli obč. upraviteljstvo, da brojovno obznanji pok. Škol, više, da su do koji dan pomješa za

realku gotova i po tome da razpoloži za dopremu nužnog pomješa, te da odmah javi občini kad će slediti upisivanje, kada prijamni izpliti a kad otvor, da se o tome uzmognu na vreme obznaniti zanimani roditelji. Občina je toj želji odmah jučer udovoljila. Zaključilo se nadalje, da se obzirom na siromašne učenike Šarić stavi u doticaj i u dogovor sa postojecima mjestima, odborom za „podpomaganje siromašnih učenika grada Šibenika“, koji će prema zadatku morati da unapred razvije što veću djelatnost, da se do potreba reformira, da potraži oslonca svome radu u dobrovoljnjoj pomoći građanstva. U ovu svrhu povest će se eventualno i intensivnija akcija sve složno između nadzornog odbora i rečenog odbora za podpomaganje siromašnih dječaka, svrhom da ovaj odbor preuzme na se svu skrb oko obskrbljivanja potrebnijih učenika uz pomoć svih dobromisličnih građana, prijatelja mladih nastajata i njegove bolje budućnosti. Povela se onda riječ i o zavedenju t. zv. „roditeljskih sastanaka“, koji su i drugovje postigli ljepe uspjehe u pogledu uzajamnog koristnog djelovanja škole i doma. O ovom putuju bit će ozbiljna pretresanja i nastojanja netom se realku otvoriti i započnu redovita polaganja. Pretresalo se i o ustanovi „škola i liečnika“, te će se i u tom pravcu preduzeti sve što bude shodno, za što će vrolo uslužno ponuditi gosp. Dr. F. Dulibić. — Svruh, da vršenje nadzora sa strane obaveza bude što svestranije i lakše podiži se sečanovi odbora po gradskim predjelima, te su za Dolac određena vič. gg. Don Grgo Kar. Tambića i Don Vicko Škarpa, za Črniču i ug. Trajka Josip i nadučitelj Vinko Belamarić, za Varaš gg. nadučitelj Ivo Batinić, vič. ot. Jakov Bartulović i učitelj Karadjole Josip, a za grad svi ostali članovi odbora. Pri koncu odlučeno je, da pri svečanom otvoru realke imati da bude prisutan korporativno ciel nadzorni odbor nad učenicima. Po stiglim obavestima i podatima može se već sada javiti, da će broj djece, što će se na realku prikazati, biti zbilja utješljiva pojava.

Mjestno školsko vijeće izdalo je oglase, kojima se zaprimili roditelji upozorju na dužnosti glede prikazanja, upisivanja i pohadjanja tiskanice sa podpisom svojih prisjednika tužila višoj finansijskoj vlasti finansijski odjel tobož da su tu ljudi, koji nepravendo svoju službu vrše. — Bilo bi dobro da se potpuno dopusti da zaistačaju zadovoljstvima i preko suda. Hrvati su prisiljeni i proti svojoj volji onaj zavedeni puk tužiti sudu i poglavarstvu. Oružništvo je bilo utužilo 200 demonstranata. Neznano kako se stvar pravde rješila.

Bilo bi dobro da jednom uvidi ovaj pak dokle je bio doveden od onih, koji su ga nagonjivali da galami i da napada mire Hrvate. Občinska stranka, koja se inače izdaje pod pravim imenom „dalmatinskim“ upotrebljava do potrebe talijansko glasilo „Dalmat“ i dijeli u mjesto na rodnih litanica bielu, crvenu i zelenu. Občina imade većinu dijelom tiskanice talijanske, a kod otvaranja natječaja občinskog redara zahtjeva poznavanje o bavljenju zemaljskim jezikom. Jedan sa strane.

Izvoz drvlja i celuloze. Jučer su odputovali krcati drvlja i celuloze iz skladišta Stembesi parobrodi „Duna“ i „Lalento.“ Prvi za Anvers, a drugi za Marsilju.

Iz hrvatskih zemalja.

Pozdrav Hrvata u Americi. U pondjeljak, prigodom sastanka Konvencije „Narodne Hrvatske Zajednice“ u gradu Columet, sjed države, odnosno je na istu sliedeći broj javno pozdrav:

„Convention Croation society, Calumet, Pozdravljaju konvenciju članu uspešan rad.“ zastupnici Milić, Medini, Lupis, Kunjašić, Čingrija, Drinković, Mladinov, Mihaljević, Zaffran, Knežević, Tasić, Mitrović, Radimiri, Blaškinić, Dulibić, Marović, Mocelić, Prodan, Šimunić — Narod, hrvatska zajednica — najviša je hrvatska organizacija na svetu. Broji 400 odjeku širok Amerike i 25.000 članova. Posjeduje imetak u gotovini od preko 700.000 K. a godimice izplatiti obiteljima unesrećenih članova i osakatim članovima do 1.000.000 K. Uz to uzgojno šireć gradjanstvu i narodnoj svjetu među našim narodom u Americi. Živili američki Hrvati!

Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje sliedeće prijave: Dr. E. Milačić, Šaće, oporučno ostavljeno po Vinku Koterku K 100, Škrabica u gostionici Prokop u Opatiji K 16. Slavić Andrija Perenčić dajući K 15. Hrv. Štaonice u Tinjanu četvrt prihod predstave hrv. glumaca K 40. Dr. Magdić u Varaždinu, sabranih po gdjici Nataši Križan K 7. G. Badžek Nikola u Soboru,

sabranih prigodom imendana dra. I. Čanića K 17. G. Josip Jurđona, krojač u Kastvu dajuće K 10. Gosp. Dujak Janko u Šisku, sabranih u svatovima K 4.20., u veselom družtvu K 20. Podružnica u Jelsi Šaće sakupljenih po g. Jakovu Milatiću K 14, a omladina hrv. Štaonice K 12.16. G. Samuel Vladisković u Vrloskom II. obrok utemeljiteljne svete K 50. Gosp. Dr. Szentgejregi u Zagrebu, Šaće sakupljenih kod proslave 25 godišnjice mature na kr. gimnaziji K 140. G. Draženović Josip, kr. kot. sudac, sakupljenih za nar. blagdan K 72. G. Dr. Magdić u Varaždinu, Šaće darovalih po g. Mati Franić gr. vjećniku K 10. G. Bacar Ivan u Križevcima, sakupljenih u prijateljskom družtvu K 14. Hrv. Štedionica u Virju, u ime podpore za god. 1909. K 50. G. Blaž Zlatić u Slumu K 32. Prof. Vjekoslav Spinčić, izruča darovanih: od N. N. K 1, od F. N. K 3, sabranih u družtvancu kod Marka Krsnica dne 19.8. K 11, u družtvancu kod Božića dne 28.8. K 25, ukupno K 40 sve u Krapini. Prof. Spinčić da počasti uspomenu velikog prijatelja družbe pok. Nikole Ratkovića K 20. G. Dr. Brnčić u Trstu izruča od družbe, povjerenika g. Josipa Milovića K 20. G. Fran Matježić, c. k. zem. šk. nadzornik u Trstu dario, kao povjerenik družbe K 100. G. I. Vičetić, pravnik u Vrbniku, Šaće čisti dobitak zavave koju prirediše vrbinici dјaci 22.8. 1909. K 79.50. Gdješa Milka Kozina u Dobrojču kod Krapine K 10. G. prof. Ivan Raban u Osječu, sakupio u ugodnom razgovoru K 740. Hrvat omladina u Malom Lošinju prihod od predstave K 105.86. G. Ante Dobrović u Zadru, Šaće sakupljenih na zadnjoj sjednici akademije kog družstva Hrvata tehničara u Beču K 50.

Družbeni proizvodovi: Mastin-L a s t i l o. Ovaj se družbeni proizvod već toliko ukorjenio u našem narodu, da imade nadne, te će družba od njega crpsti krasan prihod. Venetiči nas, što je vrst robe upravo izvrstna, čim je i družbi i tvornici u velike olakšene reklame. Najtoplje prepričamo narodu to lažilo da cipele. — A tako prepričamo i družbeni sapun, što ga je vredni trgovac Lenič Milna, otvorio u promet na korist naše družbe. Neka su prepričeni i ostali proizvodi družbeni: kao cigaretni parfiri (Gamulin-Jelaš) prsnih bombova (Baar-Varaždin) i t. d. Osobito prepričamo vrednu knjižaru Ćirilo-Metodskih Zidara u Zagrebu a tako i sve ostale proizvode, što su ih naši vredni „Zidari“ postavili u promet na korist družbeni. — Hrvati i Hrvatice! Kupujte družbine žigice i služite se u svojim pismima na rodni miličem onim koji se kupuje po 2 filira komad kod družbenog Ravnateljstva u Volovskom i kod Ćirilo-Metodskih Zidara u Zagrebu.

1000. Nadalje su se upisali u četu povjerenici Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru slijeća gđa koja su se obvezala da će svake godine sakupiti i družb. ravn. uplatiti 100 K. 61. Dr. Niko Bačević, Pazin; 62. Franjo Petrić, Rieka; 63. Ramire Stanger, Lovran; 64. Dr. Ivan Zuccon, Pula; 65. Dr. Ljubo Tomić, Trst; 66. Prof. Matko Mandić, Trst; 67. Dr. Brnčić Fran, Trst; 68. Fran Matježić, Trst; 69. Ivan Farožić, Trst; 70. Josip Milović, Trst. Kako se vidi, redovi se družbine vojske sve više napunjaju. Čest imena hrvatskoga i spašnica hrvatske Istrre nalazu nam, da ne sustavimo. I ne ćemo sustaviti. Čvrsto je naše uvjerenje, da će se u našem narodu naći 1000 požrtvovanih Hrvata i Hrvatice, koje će se odzvati pozivu družb. ravn. i stupiti sa svim žarom u redove družb. vojske. Mi se u to čvrsto nadamo. U toj nas nadi krije stari naš hrvatski narod.

Naprijed za družbu!

Skupštinski pokret u Hrvatskoj. Ni oružje ni gruba sila, ni zloroba kaznenog zakona, kojom se pjana družba služi ne bi li zagušila prvi osjećaj hrvatskoga naroda ne izakazuje se dostatni. Ogorčenje narodno svakim časom prodire pa bilo i preko bajuneta ko što se nedavno zabilježilo na iličkom trgu. Zagrebačka skupština, koja se je netom obavila na poziv narodnog zastupnika Dr. G. Šurmina najasnije je pokazala prezir, koga narod goji prama svinjina namećima. Do 500 nezavisnih izbornika napuni restauraciju Kola da pouzdano pretrešaju o današnjim prilikama kad im se već zabranjuje javno. Govorili su Dr. Šurmin, pa hrvatski aristokrata grof Kulmer, Novak i željeznički činovnik Reberski, koji saobjaća da već imao 300 popisanih činovnika, koji će glasovati za koaliciju i to bez obzira na eventualne šikanacije. Oduševljenje je došlo do svog vrhunca. Tu se klicalo narodnoj pobedi i žigalo samotni režim, koji se već dvije godine pođrava u neustavnom absolutizmu. Na to je pročitana rezolucija i brzovat na hrvatskoga kralja, koga se moli za upoznavanje ustavnih prilika. Golovlavlje izjavljuje hrvatsku himnu a za tim se razidju. Iza toga najavi svoju skupštinu i grof Kulmer, koja bi se imala obdržavati državljani skupštine upravljanju i to bez obzira na koaliciju i to bez obzira na eventualne šikanacije. Istarski sabor. U istarskom saboru obavio se izbor raznih odbora. Između ostalih odbora obavio se i izbor odbora za sporazum. Ovaj odbor sastoji od pet Talijana i pet Hrvata, a predsjeda mu zemaljski kapetan.

Otvorene trgovacko-obrtničke komore bilo je u Sarajevu na 14. ovog mjeseca. Komoru je otvorio namjesto zajedničkog ministra finančnog baruna Buriana odjeljeni predstojnik Kosta Hörmann.

Žetva u Bosni i Hercegovini. Bosanskohercegovačka zemaljska vlast objelodana je ove podatke o žetvenim uspjesima Bosne i Hercegovine. Žetva ocjenjuje se: pšenica na 706.000 (prema 822.000 metr. centi) u god. 1908.; raž na 93.000 (prema 75.000); ječam na 817.000 (prema 520.000); zob na 664.000 (prema 518.000) i kukuruza na 2,491.000 (prema 2.240.000) metričkih centi. Bosna i Hercegovina moglo bi tokom godine uzeći 1.200.000 met. centi pšenice i 1.900.000 met. centi kukuruza.

Franjevačka bogoslovija u Sarajevu. S ovom školskom godinom prenešena je bogoslovija redodržave Bosne Srebrenje iz Livna u Sarajevo. Dne 6. rujna prispljeli su franjevački bogosloviji u Sarajevo, a već se 9. rujna u franjevačkom bogoslovnom sjemeništu započela školska godina. Dolazkom bogoslovija i bogoslovnih profesora franjevačka je rezidenčija i crkva sv. Antunu u Sarajevu oživjela, jer gdje su prije stanovala 3, danas stanuju 32 francijeva.

Slovenska skupština u Gorici. Skupština u slovenskom „Trgovskom domu“ sjajno je uspjela. Na proglašenju Gabrščeka odazvalo se na stolnicu Slovenaca, među njima bilo je i mnogo gospodija i gospodnjica, a došlo je i dosta svetih iz okoline. Govorili su Gabršček i Štrekelj, oštvo odsudjujući ponizujući korak austrijske vlade. Primljeno je oštvo prosvidjeno rezolucija i poslani iznova brojčavaju u Beč. Kad su skupštiniari izšli na ulicu, dočekalo ih je mnoštvo redara i oružnika, e da zapriče eventualni povratak, no Slovenci se mirno razdijelile. Oružnici i redari čuvali su i kavane i gostione, u koje Slovenci zalaze.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Veliko skladište gotovih odiela za gospodinju

Saison 1909-1910

Pio Terzanović * Šibenik

Javljam štovanom gradjanstvu, da mi je ovih dana prijedloženo od jedne glasovite krojačnice velika kolikočina gotovih odiela i kaputa za gospodinju. Ova se odiela osobito odlikuju radi izvanredno eleganta kroja i umjerenosti cijena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujući se bilježim se veleštovanjem

Pio Terzanović.

Cijene po indeksu
18.IX.—18.III.

Hrvatska Vjeresijska Banka - Podružnica - Šibenik.

Bankovni odjel

prima uložke na knjižice u konto ko-rentu u ček prometu; ekskomptuje imjene, financira trgovčake poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju naj-kulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljnije uvjete.

Dionička glavnica

K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritiči K 150.000, CENTRALKA DUBROVNIK Podružnica u SPLITU i ZADRU. Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korpo-racijama.

Mjenjačnica

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, va-lute, kupone. Prodaje srećaka na obrčno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždrijebanja. Revi-nija srećaka i vrednostnih papira, bezplatno. Unovčenje kupona bez po-datka.

Zalagaonica

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragu kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Svoj k svome!

Hrvatska knjižarnica

♦ ♦ u Zadru. ♦ ♦
Velika zaliha
školskih knjiga, pisaćeg
i risačeg pribora te inih
školskih potrebština
uz najniže cene.

Izvanski naručbe obavljaju se brzo
i tačno.

Preprodavačima znatan popust.

Na prodaju troja nova kola (kari)

jedna velika i dvoja srednja. Ciena umje-rena. Obratiti se na kovača.

Petra Marenza u Šibeniku.

Prva parna tvornica za bojadjanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Prinuđaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, uresna, za štetnu, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostirace, rukavice od kože itd., razumije se sve u cijelinu a boja se cisti pomoću stroja

„UNIVERSAL“.

Ista tako parno bojadjanje, gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

L.I.X. Glavna ulica.

Školske knjige i sve druge

Školske potrebštine za uče-nike realke i pučkih škola
prodaje Antun Ciulić. ♦

Šibenik ♦ Glavna ulica.

CEMENT

tvornice Portlandcementa iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cene za 100 kg. franko obala Šibenik:

Za kolikoće sastojeće se od 3 do 5 vagona po K 3:90.

Za kolikoće sastojeće se od pol do 3 vagona po K 4:15.

Na male kolikoće po K 4:50, franko magazin.

Prazne vrće moraju se kroz rok od 30 dana franko nazad povratiti, inače račun 50 litara po komadu.

Jamčec za tačnu i brzu "poslužbu" bi-ježim se sa

osobitim stovanjem

Sime Tarle,
trgovac.

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjeno običinstvo, da se u mojem lo-kalu toče izabrana vina, kao dalmatinsko, istrijansko, bijelo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko...

Kuhinja je domaća prve vrste, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrzlim jelim...

Objed I. reda K 1; II. reda 72 fil.

Naznačiti mi je osobito, da se moja jela priugotavljaju samo sa naravnim masticima.

Preporučuje se veleštovanjem

Strika Antun.

41-52

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Poslužnika

traži Hrv.
pučka
štendiona
u Zadru.

Hrvati i Hrvatice!

■ ■ Pomozite Družbu ■ ■
Sv. Ćirila i Metoda

Prednost imaju oni, koji posje-duju manju jamčevinu, te koji su pismeni ponude na upravu štendione.

Tiskovi za groždje Tiskovi za voće

popravljeni sa dvostrukim tlakom za ručno tjeranje te sa prstenastim i kračunastim zaporom.

Gnječila i runila za groždje

Gnječila za voće

najnovije, trajne i izvrstne konstrukcije, kao takodjer mašine za priredjivanje krme, sječkalice, sječkalice za repu, mlinovi za krupicu (crnjanje), parila za krmu, vitla, medjuumetci

iz tvornice gospodarskih strojeva i ljevaonice željeza:

Franz Eisenschimmel et Comp., Raudnitz a. E.

Trgovačka centrala

FRANZ MELICHAR, RUDOLF BÄCHER

BEČ, III/2, Löwengasse 37.

Obišni katalogi šalju se badava i franko. — Traže se solidni zastupnici i preprodavaoci.

6-9 Kod kupovanja valja se čuvati od patrovina.

I. hrv. tvornica voštanih svieća Vlad. Kulića u Šibeniku.